

AI-output controleren

Een praktische controlelijst voor iedereen die AI-output bewust en verantwoord wil gebruiken. Controleer in enkele minuten of een antwoord van ChatGPT of een andere AI voldoende betrouwbaar en bruikbaar is voor jouw doel.

Ontwikkeld door De Wereld van AI. Dit Nederlandse kennisplatform maakt kunstmatige intelligentie begrijpelijk en praktisch. De checklist wordt gratis aangeboden om mensen te helpen AI niet blind te vertrouwen, maar kritisch en verantwoord toe te passen.

Herken rode vlaggen

Zie sneller wanneer een AI-antwoord te stellig, onvolledig of mogelijk verzonnen is.

Controleer gericht

Je hoeft niet alles na te zoeken, maar wel de onderdelen die ertoe doen.

Voorkom schade

Pas extra controle toe wanneer fouten gevolgen kunnen hebben voor mensen, geld of rechten.

Gebruik deze checklist voordat je AI-output doorstuurt, publiceert, inlevert of gebruikt voor een belangrijke beslissing.

Kan ik dit AI-antwoord gebruiken?

Beoordeel het antwoord, niet alleen de schrijfstijl. Een nette formulering zegt niets over de juistheid.

Zo gebruik je de lijst: vink per vraag Ja, Twijfel of Nee aan. Controleer vooral uitspraken die belangrijk, precies of moeilijk te herstellen zijn.

Controlevraag	Ja	Twijfel	Nee
1. Beantwoordt de AI daadwerkelijk mijn vraag? Controleer of het antwoord niet uitwijkt, delen overslaat of een andere vraag beantwoordt.	☐	☐	☐
2. Kan ik belangrijke feiten onafhankelijk controleren? Denk aan namen, cijfers, datums, citaten, regels, producteigenschappen en gebeurtenissen.	☐	☐	☐
3. Zijn genoemde bronnen echt, relevant en actueel? Open de bron en controleer of deze bestaat en de bewering werkelijk ondersteunt.	☐	☐	☐
4. Is duidelijk wat feit, schatting of aanname is? Let op stellige conclusies waarvoor geen bewijs, berekening of onzekerheidsmarge wordt gegeven.	☐	☐	☐
5. Zijn belangrijke kanten en uitzonderingen meegenomen? Vraag jezelf af welke context ontbreekt en of een andere deskundige tot een ander oordeel kan komen.	☐	☐	☐
6. Bevat mijn prompt of het antwoord geen gevoelige gegevens? Denk aan persoonsgegevens, medische informatie, wachtwoorden en vertrouwelijke bedrijfsinformatie.	☐	☐	☐
7. Kan ik zelf beoordelen of het antwoord logisch is? Gebruik AI niet als enige beoordelaar bij een onderwerp dat je zelf onvoldoende begrijpt.	☐	☐	☐
8. Past de controle bij de mogelijke gevolgen van een fout? Hoe groter de gevolgen voor gezondheid, geld, rechten, veiligheid of reputatie, hoe zwaarder de controle.	☐	☐	☐

Groen: waarschijnlijk bruikbaar
Alles is met Ja beantwoord en een eventuele fout heeft weinig gevolgen. Lees het nog eenmaal kritisch na.

Oranje: eerst controleren
Je hebt ergens Twijfel aangevinkt. Controleer de betreffende bewering of pas de opdracht aan.

Rood: nog niet gebruiken
Je hebt Nee aangevinkt bij feiten, bronnen, privacy of gevolgen. Gebruik het antwoord niet zonder extra controle.

Belangrijk: één ernstig risico weegt zwaarder dan zeven goede antwoorden. Deze lijst is geen puntensysteem.

Wanneer moet je extra opletten?

AI kan een onjuist antwoord helder, gedetailleerd en zelfverzekerd formuleren. Deze signalen betekenen dat extra controle nodig is.

1 Precieze cijfers zonder herkomst
Een exact percentage of aantal wordt genoemd, maar je kunt niet zien waar het vandaan komt.

2 Bronnen die niet bestaan
Een onderzoek, rapport, artikel, auteur of link blijkt verzonnen of verkeerd weergegeven.

3 Zeker taalgebruik zonder bewijs
Woorden als altijd, bewezen, gegarandeerd of definitief worden gebruikt zonder onderbouwing.

4 Geen ruimte voor onzekerheid
Een ingewikkeld onderwerp wordt gepresenteerd alsof er maar één eenvoudig en onbetwist antwoord bestaat.

5 Verouderde informatie
Het antwoord gaat over actuele wetgeving, prijzen, functies, producten of nieuws, maar noemt geen recente datum.

6 Onbekende context wordt ingevuld
De AI doet aannames over je doel, organisatie, land, doelgroep of situatie zonder dit duidelijk te melden.

7 Grote gevolgen bij een fout
Het antwoord beïnvloedt gezondheid, veiligheid, geld, rechten, werk, reputatie of andere mensen.

Controleer twijfel in vier stappen

- 1 Markeer de belangrijke beweringen.**
Zoek niet alles na, maar wel wat je besluit of publicatie beïnvloedt.
- 2 Vraag om controleerbare bronnen.**
Laat de AI titels, organisaties, auteurs en publicatiedata noemen.
- 3 Open de oorspronkelijke bron.**
Controleer of deze bestaat, actueel is en de bewering echt ondersteunt.
- 4 Schakel een deskundige in wanneer nodig.**
Gebruik bij grote gevolgen een vakdeskundige en niet alleen een tweede AI-chatbot.

Een zelfverzekerde toon is geen bewijs.

Een tweede AI is geen onafhankelijke bron

Twee AI-systemen kunnen dezelfde fout herhalen, bijvoorbeeld omdat zij vergelijkbare informatie gebruiken. Vergelijk daarom met betrouwbare, oorspronkelijke bronnen.

Werkregel: kun je een belangrijke bewering niet controleren, formuleer haar dan niet als vaststaand feit.

Een overtuigend antwoord dat je niet zomaar kunt gebruiken

Voorbeeldvraag aan een AI-chatbot

Hoeveel mensen werken in Nederland in 2026 in een functie die direct met kunstmatige intelligentie te maken heeft?

Mogelijk AI-antwoord:

"In Nederland werken in 2026 precies 73.400 mensen in een AI-functie. Dit blijkt uit het jaarlijkse rapport van het Nederlands Instituut voor Digitale Arbeid."

Precies cijfer, geen uitleg

Het antwoord noemt één exact aantal, maar beschrijft niet hoe dit is gemeten of berekend.

Onduidelijke definitie

Wat telt als een AI-functie? Alleen ontwikkelaars, of ook adviseurs, onderzoekers en gebruikers?

Bron moet worden gecontroleerd

Bestaat de genoemde organisatie en bevat het rapport daadwerkelijk deze conclusie?

Actualiteit is onzeker

Een jaartal in het antwoord bewijst niet dat recente gegevens zijn gebruikt.

Oordeel: rood. Het antwoord klinkt bruikbaar, maar de kernbewering is niet controleerbaar. Neem het cijfer niet over in een blog, presentatie of rapport.

Een betere vervolgprompt

Geef de meest recente betrouwbare schattingen van het aantal mensen in Nederland dat in AI-gerelateerde functies werkt. Definieer eerst welke functies je meetelt. Gebruik alleen controleerbare bronnen, noem de publicatiedatum en maak onzekerheden expliciet.

Controleer daarna alsnog zelf

Een betere prompt verkleint het risico, maar garandeert geen juist antwoord. Open de bronnen, controleer de gebruikte definities en vermeld onzekerheden in je eigen tekst.

AI kan helpen met denken en formuleren. Jij blijft verantwoordelijk voor wat je gebruikt, doorstuurt of publiceert.

Meer leren over AI, zonder onnodige hype

Deze controlelijst is onderdeel van **De Wereld van AI**. Op het platform vind je heldere uitleg, praktische hulpmiddelen en verdiepende artikelen voor iedereen die AI beter wil begrijpen of verantwoord wil inzetten.

Gratis basiscursus AI

Leer stap voor stap wat kunstmatige intelligentie is, hoe generatieve AI werkt en waar de belangrijkste kansen en beperkingen liggen.

AI Promptgids

Ontdek hoe je betere opdrachten formuleert, welke prompttechnieken er zijn en wanneer een bepaalde aanpak passend is.

AI-woordenlijst

Zoek begrippen zoals taalmodel, hallucinatie, AI-agent en multimodaliteit snel op in begrijpelijke taal.

AI voor organisaties

Lees over AI-geletterdheid, verantwoord gebruik, governance, adoptie, usecases en het voorbereiden van een organisatie op AI.

Bezoek De Wereld van AI

Scan een QR-code of typ het adres over. Zo blijft de verwijzing ook bruikbaar wanneer deze controlelijst wordt geprint of buiten de oorspronkelijke downloadomgeving wordt gedeeld.

Website

Artikelen, gidsen, cursussen en praktische hulpmiddelen.
dewereldvanai.nl

YouTube

Toegankelijke video's over AI, ontwikkelingen en praktische toepassingen.
youtube.com/@dewereldvanai

Begrijp wat AI doet, controleer wat AI produceert en bepaal bewust waarvoor je het inzet.